

DOI: [https://doi.org/10.24144/2409-6857.2018.1\(51\).101-109](https://doi.org/10.24144/2409-6857.2018.1(51).101-109)
УДК 338.2:330.142.26 (477)

Стахова Н.П., Штерма Т.В.

ВПЛИВ ПДВ НА СТАН ОБОРОТНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВ РЕАЛЬНОГО СЕКТОРА ЕКОНОМІКИ

Основним в статті визначено ступінь впливу фіскальної політики на оборотний капітал в економіці України та економічно розвинених країнах. Зазначено підходи до його удосконалення для покращення підприємницького середовища, нарощування власного оборотного капіталу у суб'єктів господарювання. На основі статистичних даних підтверджено значимість впливу системи оподаткування на структуру оборотного капіталу України. Проаналізовано зв'язок податку на додану вартість з основними макроекономічними показниками, показано існування недоліків в системі фіскальної політики України. Запропоновано обґрунтовані науково-практичні заходи для зниження податкового тиску та стимулюючі кроки для суб'єктів корпоративного сектору, які направляють прибутки на зростання оборотного капіталу, його ефективну структуруізацію. Впровадження зазначених пропозицій повинно сприяти капіталізації фінансових ресурсів для подальшого зростання оборотного капіталу України, високій ефективності корпоративних фінансів, зростанню позитивних результатів економічної діяльності загалом.

Ключові слова: оборотний капітал, податок на додану вартість, фіскальна політика, податки.

Постановка проблеми. Вагомий вплив фіскальної політики на ефективність економічної діяльності суб'єктів господарювання підтверджений століттями. Він є результатом державної політики, регулює взаємовідносини держави і бізнесу. Від податкового навантаження залежить фінансовий результат роботи суб'єкта господарювання, величина фінансового активу, який залишається для його розвитку. Його обсяги дають можливість нарощувати продуктивний капітал, складовою якого є оборотний капітал. Останній сприяє створенню нового продукту, розвитку економічної діяльності.

Вищезазначене підтверджує важливе значення фіскальної політики держави у формуванні та використанні оборотного капіталу в корпоративному секторі економіки, фінансовому стані суб'єктів господарювання, їх функціонуванні та розвитку. Актуальність даних проблем є незаперечною і на сьогоднішній день.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання ПДВ в Україні та його фіскальну ефективність досліджували О.Д. Данилов [1], Б.А. Карпінський [2], А.І. Крисоватий,

В.В. Лисенко, А.В. Матвійчук, В.М. Мельник [3], М.А. Науменко, Л. П. Сідельникова [4], Т.А. Соколовська, Т. М. Паянок [5] та інші, проте, незважаючи на велику кількість публікацій із цієї тематики, процес адміністрування ПДВ і надалі потребує вдосконалення. Адже важливо створити таку систему оподаткування ПДВ, яка змогла би повноцінно здійснювати свої основні функції - фіскальну та регулятивну, сприяла підвищенню податкової дисципліни серед платників податків, спростила механізм бюджетного відшкодування, ініціювала поживлення ділової активності суб'єктів підприємництва.

Формулювання цілей статті. Метою статті є дослідження впливу фіскальної складової на стан оборотного капіталу підприємств та рекомендація заходів щодо зниження податкового навантаження для поповнення підприємств оборотним капіталом.

Опис основного матеріалу дослідження. Чільне місце в державному регулюванні економічних процесів належить фіскальній політиці, яка може безпосередньо впливати на ділову активність підприємницького сектора.

Головні пріоритети податкової політики, її основні акценти слід змістити із забезпечення дохідної частини бюджету "будь-яким чином" на вироблення умов і підходів які б стимулювали розвиток діючих і створення нових підприємств. А разом в перспективі вони забезпечать зростання дохідної частини бюджету.

Існує думка, що зростання податків спонукає суб'єктів господарювання до тіні. Проте

© Стахова Наталія Петрівна, к.е.н., доцент кафедри економіки та підприємництва, Приватний вищий навчальний заклад Буковинський університет, м.Чернівці, тел.: 0990405100, email: nataliastahova@ukr.net

Штерма Тетяна Василівна, к.е.н., доцент, завідувач кафедри економіки та підприємництва, Приватний вищий навчальний заклад Буковинський університет, м.Чернівці, м.Чернівці, тел.: 0990405100, email: nataliastahova@ukr.net

дослідження і статистичні дані, наведені М.Меламедом, не стверджують подібне. В багатьох випадках спостерігається протилежна ситуація (високі податки – тінізація мала). Тобто саме по собі навантаження не є вирішальним фактором впливу на розвиток економіки [6, с. 18-27; 7, с. 24-33].

Дослідження у сфері господарської діяльності суб'єктів господарювання України, свідчать, що важливим значенням для їх ефективного функціонування є питання адміністрування та величини податків. Тому це повинно бути головним в економічній політиці уряду.

Результати дослідження, проведеного О.Короткевич [8] щодо податкового тиску, шляхом визначення комплексної податкової ставки, свідчать, що суттєвим фактором податкового навантаження є грошово-кредитна складова. Вагомим значенням для підприємств та організацій України мають терміни і умови сплати податків, що часто спричиняє фінансові стреси і потрясіння для підприємств, аж до банкрутства. Оптимізація податкового навантаження та адміністрування повинно стати головним у підтримці державою вітчизняного виробника.

Таблиця 1

Податки на виробництво та імпорту і субсидії*
(із рахунку розподілу первинного доходу)

Показники	Роки															
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Доходи зведеного бюджету (млрд грн)	49,1	54,9	61,9	75,3	91,0	134,2	171,8	219,9	297,9	273,0	314,5	398,5	445,4	442,8	456,1	652,0
Частка податків на виробництво та імпорту у доходах зведеного бюджету, у %	64,6	55,9	50,0	45,5	43,7	46,8	47,9	46,0	47,9	49,4	47,5	51,2	50,9	48,7	51,1	51,2
Податки на виробництво та імпорту, (млрд грн) у т. ч.:																
податки на продукти (млрд грн)	31,7	30,7	30,8	34,3	40,0	62,8	82,4	101,2	142,6	134,8	149,6	204,1	226,7	215,8	233,2	333,9
інші податки, пов'язані з виробництвом (млрд грн)	4,4	5,7	5,3	6,1	6,9	8,6	10,8	13,0	16,2	16,1	14,8	18,6	25,8	27,2	26,9	31,6
Субсидії на виробництво та імпорту, (млрд грн) у т. ч.:																
субсидії на продукти (млрд грн)	-3,2	-3,5	-3,1	-4,0	-4,9	-6,7	-8,9	-13,3	-25,8	-18,4	-18,3	-17,5	-40,6	-25,9	-29,0	-18,0
інші субсидії, пов'язані з виробництвом (млрд грн)	-1,5	-1,4	-0,9	-1,1	-1,1	-1,3	-1,6	-2,2	-2,5	-2,3	-2,54	-1,91	-3,97	-2,3	-2,1	-3,2
Дохід від власності, отриманий від інших країн (млрд грн)	-1,6	-2,1	-2,3	-2,9	-3,8	-5,1	-7,3	-11,1	-25,8	-16,1	-16,4	-15,7	-36,6	-23,7	-26,9	-14,8
Дохід від власності, отриманий від інших країн (млрд грн)	0,6	0,6	0,5	0,6	0,9	2,0	4,0	7,3	0,3	9,3	5,3	5,3	12,3	7,8	3,8	3,4

*Складено авторами на основі даних [9]

З точки зору руху оборотного капіталу фіскальна система замикає частину кругообігу і відчуває на собі всі тенденції та протиріччя, що склалися у виробничій, монетарній та інституційній сферах. У макроекономічному аспекті у зведених національних рахунках зображені податки та субсидії на виробництво та імпорт (табл.1).

У рахунку розподілу первинного доходу податки на виробництво та імпорт за 2015 р. становили 333,9 млрд грн. За 2015 рік податки на продукти становили – 302,3 млрд грн. Вони стягуються на одиницю товару або послуг пропорційно кількості чи вартості товару вироблених, проданих або імпортованих резидентами. Інші податки, пов'язані з

виробництвом, становили 31,6 млрд. грн. Також певну роль відіграють субсидії на виробництво та імпорт. Дані субсидії складаються з компенсацій з державного та місцевого бюджету, відповідно до встановленого порядку. Період 2000–2015 рр. був характерний значним неотриманням субсидій на продукти в 2,0 рази, зокрема її величина у 2015 році склала 17,8% загальних субсидій [10, с. 375].

При вивченні питання здатності суб'єктів господарювання своєчасно і в повному обсязі сплачувати податки, необхідно перш за все, звернути увагу на платоспроможність, обсяги власного і оборотного капіталу, рівень виробництва і можливості залучення власних коштів у інвестування (табл. 2.).

Таблиця 2

Показники суб'єктів фіскальної системи за 2005–2015 рр.*

Показники	Роки										
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Виробництво											
ВВП (млрд грн)	441,4	537,7	720,4	913,3	480,5	1082,5	1302,1	1459,1	1522,7	1586,9	1988,5
Випуск товарів і послуг (млрд грн)	995,6	1182,2	1565,0	2196,0	1871,8	2388,3	2895,3	3150,6	3189,6	3354,0	4189,2
Проміжне споживання (млрд грн)	607,0	708,0	930,3	1247,9	1074,8	1434,1	1775,5	1888,5	1853,2	1971,3	2499,8
Додана вартість (млрд грн)	388,6	474,1	634,8	860,7	797,0	954,2	1119,8	1262,1	1336,4	1382,7	4186,7
Чистий експорт (млрд грн)	3,7	-15,5	-41,2	-75,7	-15,4	-31,6	-81,0	-114,7	-125,0	-55,7	-37,5
Експорт (млрд грн)	227,2	253,7	323,2	444,9	423,5	549,3	707,9	691,3	653,1	771,1	1045,9
Імпорт (млрд грн)	233,5	269,2	364,4	520,6	438,9	580,9	788,9	806,0	778,1	826,8	1083,4
Капітал											
Власний капітал (млрд грн)	673,0	801,9	1050,6	1133,6	1269,5	1426,71	1586,3	1909,9	1950,4	1480,6	-
Позичковий капітал (млрд грн)	763,5	988,2	1372,4	2027,9	2314,2	2566,9	2958,0	3370,0	3712,0	4511,2	-
Рентабельність всієї діяльності підприємств, у %	3	2,8	4,4	-1,5	1,0	0,5	1,8	1,0	-0,7	-14,2	-
Платоспроможність											
Дебіторська заборгованість (млрд грн)	421,8	534,0	726,5	1023,0	1217,9	1374,8	1499,9	1701,4	1778,1	1962,8	-
Кредиторська заборгованість (млрд грн)	545,1	661,7	720,7	1181,1	1427,78	1596,0	1839,5	2065,1	2169,8		

Грошові кошти та їх еквіваленти на банківських рахунках (млрд грн)	595,4	775,2	115,6	142,2	116,5	126,0	158,3	188,7	207,8	248,7	-
Власні оборотні активи (млрд грн)	-97,2	-130,8	-203,2	-418,5	-479,7	-406,2	-464,6	-546,0	-689,4	-1236,9	-
Кредити банків (млрд грн)	109,9	166,7	426,9	733,9	723,3	732,8	801,8	815,1	778,8	787,8	-
Доходи населення (млрд грн)	381,4	479,3	625,9	850,2	897,7	280,6	334,5	375,0	382,1	396,8	448,6

*Складено авторами на основі даних [10], [11]

Існуюча система національних рахунків з наявною специфікою призначення і функціонування не може надавати розгорнутої інформації по економіці і галузях щодо отриманих ними пільг, переплатах по податках, податкового боргу, відшкодування ПДВ. Проте для дослідження стану економічних взаємовідносин вищезазначені складові потрібні у контексті руху оборотного капіталу.

Податкові структури контролюють надходження платежів до бюджету і наявні дані, з врахуванням невеликих відхилень, беруться до уваги при дослідженні і співставленні з показниками національних рахунків.

За 2014 рік суб'єктами господарювання випуск товарів і послуг склав – 3354,0 млрд грн, що перевищили ліквідні активи підприємств – 248,6 млрд грн. Це підтверджує незадовільний стан платоспроможності суб'єктів господарювання.

Сьогоднішня система стягнення податків і формування доходів бюджету підпорядкована виконанню, передусім, великих соціальних зобов'язань держави і тому має суто фіскальний характер. Високе податкове навантаження на виробництво та порівняно низьке навантаження

на природні ресурси консервує сировинну спрямованість економіки та перешкоджає вивільненню капіталу для розширення виробництва.

Значний вплив на фінансово-господарську діяльність підприємств має податок на додану вартість. Він становить вагомую частку в оборотному капіталі суб'єктів підприємницької діяльності і займає центральне місце серед непрямих податків [12, с.158-164].

Прийняття в 1997 році Закону України "Про податок на додану вартість" було обумовлено радше нашим нестримним прагненням вступу до ЄС, аніж об'єктивною економічною доцільністю, адже цей вид податку є характерним для економічно розвинутих країн. Недаремно ПДВ у світовій економічній практиці отримав неофіційну назву "європейського податку", що відображає не лише географію походження ПДВ, а і його інтеграційне значення для країн Євросоюзу в сенсі забезпечення його подальшого економічного зростання.

Однак, незважаючи на успішне застосування податку в світовій практиці, зарубіжний досвід використання ПДВ має ряд невирішених питань (табл.3).

Таблиця 3

Податок на додану вартість за період 2007-2015 рр. (млрд. грн)*

Показники	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
ПДВ до державного бюджету, усього у т.ч.:	161,3	227,2	208,1	234,4	334,7	360,6	354,0	367,5	507,6
Надходження ПДВ без бюджетного відшкодування)	59,4	92,1	84,6	86,3	130,1	138,8	128,3	139,0	178,4
Надходження податку на прибуток підприємств	34,4	47,9	33,0	40,4	55,1	55,8	36,7	40,2	39,0
Надходження акцизного податку	10,6	12,8	21,6	28,3	33,9	38,4	54,9	45,1	63,1
Надходження ввізного мита	9,59	11,9	6,33	8,6	10,5	13,0	13,5	12,4	39,9
Надходження вивізного мита	0,3	0,2	0,4	0,3	1,3	0,2	0,1	0,2	20,4
Інші податкові надходження	47,0	62,3	62,1	70,6	103,8	114,3	120,7	130,6	186,7

*Складено авторами на основі даних [13], [14]

Аналізуючи дані, можна стверджувати, що ПДВ – основний бюджетоутворюючий податок в Україні. З таблиці 3 можна побачити, що сума ПДВ мала тенденцію до зростання. Проте 2009–2010 роки характеризуються значним спадом надходжень даного податку до бюджету.

До факторів, що сприяли зменшення надходжень податку, слід віднести, перш за все, скорочення обсягів виробництва та споживання у 2009 році внаслідок фінансово-економічної кризи, а також зменшення обсягу імпорту. У 2010 році основною причиною зменшення надходжень ПДВ стало збільшення майже в 1,5 рази обсягів відшкодування податку [15].

Так, обсяг надходжень ПДВ у 2007 р. становив 59,38 млрд грн, а у 2015 р. – 178,5 млрд грн., що у 3 рази більше порівняно з 2007 р. Для прикладу, податку на прибуток підприємств у 2007 р. надійшло до бюджету 34,43 млрд грн, а у 2015 р. – 39,05 млрд грн. Відповідно, зростання надходження податку на прибуток підприємств до Державного бюджету впродовж 2007–2015 рр. становило 1,13 рази.

Найбільший обсяг надходжень ПДВ спостерігалось у 2014–2015 роках. Причиною зростання надходжень стало підвищення офіційного обмінного курсу гривні до інших

іноземних валют, що спричинило відповідне збільшення бази оподаткування [15,16].

Серйозною проблемою, яка привертає до себе увагу, є питання бюджетного відшкодування податку на додану вартість, яке здійснюється з урахуванням прогнозного обсягу експорту товарів і послуг, індексу зростання обсягів промислового виробництва та індексів цін виробників, що становило у 2015 р. – (-68,4) млрд грн. Як правило відшкодування ПДВ здійснюється по експортних операціях.

Основну провину за невідшкодування податківцею перекладає на плачевний стан бюджету і злісних неплатників, які наполегливо відмовляються поповнювати казну. Крім того в Україні набули поширення фіктивні зовнішньоекономічні операції, які супроводжуються фальсифікацією документів, використанням неіснуючих іноземних партнерів і, як наслідок, незаконним отриманням ПДВ з бюджету. Зрозуміло, що це викликає все більше нарікань на адресу фіскальних органів через велику заборгованість перед справжніми експортерами. Адже це можна розглядати як несанкціоноване заморожування оборотного капіталу підприємств.

Розглянемо основні параметри податку на додану вартість (табл. 4), які наводяться у додатках до Закону України "Про державний бюджет України" на 2002–2015 рр.

Таблиця 4

Бюджетне відшкодування та динаміка надходжень ПДВ*

Показники	Роки													
	2001	2002	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
ПДВ (млрд грн)	10,4	13,5	12,6	16,7	33,5	47,5	60,9	84,6	86,3	130,1	138,8	128,3	139,0	178,4
Бюджетне відшкодування податку на додану вартість грошовими коштами, (млрд грн)	-5,5	-5,9	10,3	12,0	13,3	15,0	18,8	34,5	40,7	-42,9	-45,9	-53,4	-50,2	-68,4
Податок на додану вартість з вироблених в Україні товарів (робіт, послуг), (млрд грн)	12,1	12,6	13,4	16,7	23,8	30,6	40,3	45,9	53,6	76,2	82,7	84,5	81,2	108,1
Податок на додану вартість з увезених на територію України товарів, (млрд грн)	3,8	6,9	9,5	12,0	23,0	31,9	39,3	73,1	73,3	96,0	101,6	96,5	107,3	138,8

*Складено авторами на основі даних [17]

Відповідно до податкової декларації в цілому за 2015 р. до бюджету було перераховано податку на додану вартість з вироблених в Україні товарів (робіт, послуг) на суму 108,1 млрд грн, що становить 61% з врахуванням відшкодування ПДВ, та з увезених на територію

України товарів – 138,8 млрд грн, що становить відповідно – 78 % загального ПДВ. Дані табл. 4 свідчать, що за 2001–2015 рр. податок на додану вартість з товарів вироблених в Україні за цей період зріс в 4 рази, а заборгованості по відшкодуванню в 9 рази.

Отже, ситуація з відшкодуванням ПДВ в Україні з року в рік ускладнюється і вимагає рішучих дій та реальних механізмів по її вирішенню.

Відповідно до чинного законодавства ПДВ нараховується на кожному етапі виготовлення і збуту продукції. Він нараховується на ціну, яка включає в себе усі складові, передбаченні існуючими нормативними актами. Для товарів, що ввозяться (пересилаються) на митну територію України, базою оподаткування є договірна (контрактна) вартість таких товарів, що не менша митної вартості, зазначеної у ввізній декларації з урахуванням витрат на транспортування та страхування.

Дані податкової декларації, що містять розгорнуту інформацію про рух товарів (послуг) і податку на додану вартість, є ключовими для здійснення прогнозів та аналізу тенденцій з ПДВ. В першому розділі податкової декларації з податку на додану вартість у частині податкових зобов'язань показується отриманий підприємством ПДВ при реалізації продукції, сума якого вже надійшла на банківський рахунок або надійде (що залежить від визначення дати виникнення податкових зобов'язань із продажу товарів і події, яка сталася першою). Ці податкові зобов'язання показують обсяги загального нарахованого ПДВ в ціні товарів як проміжного, так і кінцевого споживання, що оберталися на внутрішньому ринку [10, с.397]. Платник ПДВ, придбавши і оплативши на митній території України продукцію чи послуги, в ціну якого було закладено ПДВ, одержує право на відповідну суму знизити свої зобов'язання перед державним бюджетом за звітний період. При цьому спрацьовує "право на податковий кредит", яке виникло раніше, при здійсненні розрахунків.

В другому розділі декларації з податку на додану вартість у частині податкового кредиту відображаються: ПДВ, сплачений митним органам з імпортованих товарів та отримані від нерезидента послуги з метою їх використання в межах господарської діяльності для здійснення операцій, що оподатковуються за ставкою 20% та нульовою ставкою; погашені податкові векселі; обсяги придбаних з податком на додану вартість на митній території товарів, основних засобів і нематеріальних активів, що відносяться до валових витрат виробництва (обігу) або підлягають амортизації, оподаткованих за ставкою 20% та нульовою ставкою імпортовані товари та отримані від нерезидента послуги, що не підлягають оподаткуванню; придбані з податком на додану вартість (та без податку на додану вартість) вітчизняні товари та основні фонди, імпортовані товари, що не призначені для

використання в господарській діяльності або для поставки їх за межі митної території [10, с.399].

Суми податку, що підлягають сплаті до бюджету або відшкодуванню з бюджету, визначають як різницю між загальною сумою податкових зобов'язань, що виникли у зв'язку з будь-яким продажем товарів (робіт, послуг) протягом звітного періоду та сумою податкового кредиту. Якщо зазначена сума податкових зобов'язань має від'ємне значення, то її зараховують у погашення заборгованості підприємства зі сплати податку на додану вартість, що виникла у минулих звітних періодах, а за відсутності заборгованості – у зменшення податкових зобов'язань підприємства протягом трьох наступних звітних періодів. Суб'єкт господарювання сплачує отриману різницю в державну казну в наступному місяці. Ситуація дозволяє підприємствам користуватися певний час перерахованих йому ПДВ в якості кредиту з нульовою ставкою [18].

Враховуючи значні суми ПДВ, що знаходяться в русі, суб'єкти господарювання здійснюють дії, які б дали їм можливість залучити більше ПДВ в оборот свого підприємства, чим зменшити зобов'язання по платежах до бюджету.

Існуюча система адміністрування ПДВ характеризується відсутністю комплексного підходу до його обліку, контролю і доступності інформації.

Державна фіскальна служба України, Державне казначейство діють розрізнено, не координують свої зусилля для належного державного впливу на підвищення ефективності цього важливого чинника поповнення оборотного капіталу.

На нашу думку, Міністерство економічного розвитку і торгівлі та Міністерство Фінансів повинні виробити єдині вимоги до державних структур, які б забезпечили достовірну і повну інформацію про цей важливий податок, виважену оцінку його позитивів і недоліків, підвищення ефективності.

На даний час актуальним питанням є забезпечення об'єктивності та прозорості формування платниками податку сум податкового кредиту, що прямо впливає на обсяги відшкодування, а також формування заявок на відшкодування ПДВ. Заявлене і фактичне відшкодування ПДВ постійно зростає.

З 1998 р. обсяги заявлених до відшкодування сум зросли у 4,7 раза. У 2003 р. було відшкодовано 21,3 млрд грн, у тому числі заліком – 11 млрд грн, грошовими коштами – 10,3 млрд грн. Із суми заявленого та невідшкодованого ПДВ на експортні операції

припадало лише 20%. У 2015 р. було в цілому відшкодовано – 68,4 млрд грн.

В Україні дуже гостро і постійно звучить тема бюджетної заборгованості із несвочасного відшкодування ПДВ. Найпоширенішими схемами ухилення від оподаткування і незаконного відшкодування ПДВ з державного бюджету є: мінімізація доходів підприємства через штучне завищення валових витрат або зменшення податкових зобов'язань з ПДВ через завищення податкового кредиту за допомогою використання підприємств з ознаками "фіктивності"; реалізація ТМЦ за цінами, нижчими за вартість придбання; проведення безтоварних операцій; проведення псевдоекспортних операцій; придбання ТМЦ у "транзитних" і "фіктивних" підприємств за значно завищеними цінами з наступним їх експортом за кордон; проведення експорту ТМЦ за штучно завищеними цінами з використанням у ланцюжку офіційного виробника; механізм ухилення від сплати ПДВ при використанні підприємств з іноземними інвестиціями; застосування товарного кредиту та інші.

Таким чином, для ухилення від сплати податку на додану вартість і завищення вимог на його відшкодування в основі застосовується ціновий механізм. Ці можливості використовуються внаслідок прогалин грошово-кредитного, податкового, цінового, фінансового та інституційного регулювання.

Спеціалістами фіскальної служби та науковцями неодноразово вносилися пропозиції щодо вдосконалення порядку справляння та відшкодування ПДВ, а саме:

– поетапні зниження ставки ПДВ до 17%. Але необхідно врахувати той факт, що значне зменшення ставки ПДВ не призведе до суттєвого зниження цін, про що свідчить досвід економічно розвинених країн. Суму ПДВ, що вивільняється, підприємці часто трансформують у свої прибутки. Отже значне зниження ставки ПДВ призведе лише до зниження фіскальної частки цього податку в доходах бюджету, тому недоцільно суттєво зменшувати ставки ПДВ;

– скасування "0" ставки на внутрішньому ринку та застосування "0" ставки податку виключно при здійсненні експортних операцій;

– запровадження спеціального режиму оподаткування податком на додану вартість сільськогосподарських підприємств;

– підвищення рівня контролю за збором ПДВ в оптовій та роздрібній торгівлі.

Саме в цих галузях утворюється суттєвий дисбаланс між податковим механізмом, що застосовується (єдиний та фіксований податок за

касовим методом), та необхідністю формування коштів для повернення ПДВ;

– обмеження права виписки податкових накладних і отримання бюджетного відшкодування ПДВ для підприємств, що не мають податкової історії або не ведуть постійної (регулярної) підприємницької діяльності;

– посилення контролю за суб'єктами, що претендують на бюджетне відшкодування ПДВ, з точки зору умов їх економічної діяльності, взаємозв'язків з "фіктивними" фірмами, законності операцій, змін вартості товарів у процесі їх перепродажу;

– введення заборони використовувати податкові векселі при імпорті товарів;

– забезпечення бюджетного відшкодування ПДВ за результатами двох звітних періодів платникам податку, що здійснюють систематичні поставки на експорт, мають значні інвестиційні витрати, здійснюють діяльність, пов'язану із сезонними закупками товарів;

– при проведенні інших господарських операцій ПДВ пропонується відшкодувати в разі, якщо ці суми не погашені податковими зобов'язаннями протягом шести звітних періодів.

– пропонувалося реформувати ПДВ таким чином, щоб він став податком односторонньої дії, як всі інші податки, і щоб операція відшкодування ПДВ стала не потрібною.

Одночасно зі звуженням можливостей для тіншових операцій, це дозволить скоротити ставку ПДВ до 17% без втрат доходів бюджету.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Отже, підвищення продуктивності управління оборотними активами підприємства, залежить від узгодженої фіскальної та монетарної політики держави, оскільки основні умови діяльності суб'єктів підприємництва держава визначає саме за допомогою цих інструментів. На даний час фіскальна політика не сприяє вирішенню проблем нарощування капітальної бази корпоративних структур, у тому числі в нагромадженні оборотного капіталу.

Одним із напрямів модернізації податкової системи України слід вважати зниження податкового навантаження на продуктивний капітал, тобто на ту частину основного та оборотного капіталу, який безпосередньо бере участь у створенні доданої вартості, але при цьому вказане зниження має призвести до позитивних макроекономічних змін. У статті обґрунтовані науково-практичні заходи для зниження податкового тиску та стимулюючі кроки для суб'єктів корпоративного сектору, які направляють прибутки на зростання оборотного капіталу, його ефективну структуру.

Запровадження вищеперахованих реко- ефективності корпоративних фінансів, мендацій сприятиме капіталізації ресурсів, зростанню економіки України. зростанню оборотного капіталу, високій

ІПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Данилов О. Д. Податок на додану вартість: проблема оптимізації адміністрування [Текст] / О. Д. Данилов // Вісник податкової служби України. - 2009. - № 12. - С. 45-48.
2. Карпінський Б. Податок на додану вартість як основа бюджетоутворення [Текст] / Б. Карпінський // Економіст. - 2009. - № 1. - С. 30 - 33.
3. Мельник, В.М. Податок на додану вартість у податковій системі [Текст] / В.М. Мельник, О.В. Солдатенко // Фінанси України. - 2006. - № 9. - С. 85 - 89.
4. Сідельникова Л.П. Податки на споживання як основна бюджетоутворююча складова стабілізації державних фінансів [Текст] / Л.П. Сідельникова // Вісник СумНАУ. Серія «Економіка і менеджмент». - 2011. - Вип. 5/2.- С. 11 - 17.
5. Паянок Т. М. Реформування ПДВ в умовах економічної кризи [Текст] / Т. М. Паянок // Економіст. - 2009. - № 1. - С. 49 - 51.
6. Меламед М.Я. Валовий внутрішній продукт України та його податковий потенціал / М.Я.Меламед // Вісник Національного банку України. – 2005. – № 6. – С. 18–27.
7. Меламед М.Я. Валовий внутрішній продукт України та його податковий потенціал / М.Я.Меламед // Вісник Національного банку України. – 2005. – № 5. – С. 24–33.
8. Короткевич О.В. Єдиний податок: формування та вплив на доходи бюджету України / О.В. Короткевич // Журнал «Інвестиції: практика та досвід». - 2015. - № 21. - С. 39-44.
9. Складено та розраховано на основі статзбірників: "Національні рахунки України за 2010-2015 рік"; Статистичний щорічник України за 2010-2015 рр.
10. Баліцька В.В. Капітал підприємств України: тенденції, пріоритети / В.В.Баліцька ; Ін-т екон. та прогноз. – К., 2007. – 480 с.
11. Складено та розраховано на основі статзбірників: Національні рахунки України за 2006-2015 рр.; Діяльність підприємств — суб'єктів підприємницької діяльності за 2005-2015 рр.
12. Меламед М.Я. Валовий внутрішній продукт України та його податковий потенціал / М.Я.Меламед // Вісник Національного банку України. – 2005. – № 6. – С. 18–27.
13. Офіційний сайт Державної служби статистики України. // [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>
14. Офіційний сайт Державної фісальної служби України. // [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://sfs.gov.ua/>
15. Офіційний сайт Інституту бюджету та соціально-економічних досліджень . // [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.ibser.org.ua/>
16. Указ Президента України від 23.06.2004 р. № 671/2004 "Про невідкладні заходи щодо підвищення ефективності справляння податку на додану вартість" [Електронний ресурс] / Верховна Рада України ; Законодавство України. – Режим доступу: <<http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=671%2F2004>>. – Заголовок з екрану.
17. Додатки до Закону України "Про державний бюджет України" на 2009 р., 2010 р., 2011 р., 2012 р., 2013 р., 2014р., 2015 р.- Міністерство фінансів України [Електронний ресурс] / Верховна Рада України ; Законодавство України. –Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/835-17> –Заголовок з екрану
18. Волканов В.Д. Механізм справляння податку на додану вартість в Україні : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук / В.Д. Волканов.-О., 2006.- 25 с.

REFERENCES

1. Danilov, O.D. (2009). Podatok na dodanu vartist': problema optymizatsiyi administruvannya [Value-added tax: the problem of administration optimizing]. Visnyk podatkovoyi sluzhby Ukrayiny – Bulletin of the Tax Service of Ukraine, 12, 45-48 [in Ukrainian].
2. Karpinsky, B. (2009). Podatok na dodanu vartist' yak osnova byudzheto tvorennya [Value-added tax as the basis of budget formation]. Ekonomist – Economist, 1, 30-33 [in Ukrainian].
3. Melnyk, V.M. (2006). Podatok na dodanu vartist' u podatkoviy systemi [Value-added tax in the tax system]. Finansy Ukrayiny – Finances of Ukraine, 9, 85-89 [in Ukrainian].
4. Sidelnikova, L.P. (2011). Podatky na spozhyvannya yak osnovna byudzheto tvoryuyucha skladova stabilizatsiyi derzhavnykh finansiv [Taxes on consumption as the main budget-forming component of public finances stabilization]. Visnyk SumNAU. Seriya "Ekonomika i menedzhment" – Bulletin of the Sumy State University. Series "Economics and Management", 5/2, 11-17 [in Ukrainian].
5. Payankov, T.M. (2009). Reformuvannya PDV v umovakh ekonomichnoyi kryzy [Reforming VAT in the conditions of the economic crisis]. Ekonomist – Economist, 1, 49-51 [in Ukrainian].

6. Melamed, M.Ya. (2005). Valovyy vnutrishniy produkt Ukrayiny ta yoho podatkovyy potentsial [Gross domestic product of Ukraine and its tax potential]. Visnyk Natsional'noho banku Ukrayiny – Bulletin of the National Bank of Ukraine, 6, 18-27 [in Ukrainian].
7. Melamed, M.Ya. (2005). Valovyy vnutrishniy produkt Ukrayiny ta yoho podatkovyy potentsial [Gross domestic product of Ukraine and its tax potential]. Visnyk Natsional'noho banku Ukrayiny – Bulletin of the National Bank of Ukraine, 5, 24-33 [in Ukrainian].
8. Korotkevich, O.V. (2015). Yedynnyy podatok:formuvannya ta vplyv na dokhody byudzhetu Ukrayiny [Single Tax: Formation and Influence on Revenues of the Budget of Ukraine]. Zhurnal "Investytsiyi: praktyka ta dosvid" – Journal "Investments: Practice and Experience".-2015.-No. 21.- P. 39-44.
9. Natsional'ni rakhunky Ukrayiny za 2010-2015 rr., Statystychnyy shchorichnyk Ukrayiny za 2010-2015 rr. [National accounts of Ukraine for 2010-2015, Statistical yearbook of Ukraine for 2010-2015]. (n.d.) [in Ukrainian].
10. Balitska, V.V. (2007). Kapital pidpryyemstv Ukrayiny: tendentsiyi, priorytety [Capital of Ukrainian enterprises: trends, priorities]. K.: In-t ekon. and predicting [in Ukrainian].
11. Natsional'ni rakhunky Ukrayiny za 2010-2015 rr., Diyal'nist' pidpryyemstv — sub'yektiv pidpryyemnyts'koyi diyal'nosti za 2005-2015 rr. [National accounts of Ukraine for 2006-2015, Activity of enterprises — subjects of entrepreneurial activity for 2005-2015]. (n.d.) [in Ukrainian].
12. Melamed, M.Ya. (2005). Valovyy vnutrishniy produkt Ukrayiny ta yoho podatkovyy potentsial [Gross domestic product of Ukraine and its tax potential]. Visnyk Natsional'noho banku Ukrayiny – Bulletin of the National Bank of Ukraine, 6, 18-27 [in Ukrainian].
13. Ofitsiyyny sayt Derzhavnoyi sluzhby statystyky Ukrayiny [Official site of the State Statistics Service of Ukraine]. (n.d.). www.ukrstat.gov.ua. Retrieved from: <http://www.ukrstat.gov.ua>. [in Ukrainian].
14. Ofitsiyyny sayt Derzhavnoyi fiskal'noyi sluzhby Ukrayiny [Official site of the State Fiscal Service of Ukraine Electronic resource]. (n.d.). <http://sfs.gov.ua>. Retrieved from: <http://sfs.gov.ua>. [in Ukrainian].
15. Ofitsiyyny sayt Instytutu byudzhetu ta sotsial'no-ekonomichnykh doslidzhen [Official site of the Institute of Budget and Socio-Economic Researches]. (n.d.). www.ibser.org.ua. Retrieved from: <http://www.ibser.org.ua>. [in Ukrainian].
16. Ukaz Prezydenta Ukrayiny vid 23.06.2004 r. № 671/2004 “Pro nevidkladni zakhody shchodo pidvyshchennya efektyvnosti spravlyannya podatku na dodanu vartist” [Decree of the President of Ukraine "On urgent measures to improve the efficiency of collection of value added tax" from June 23, 2004, № 671/2004]. (n.d.). zakon.rada.gov.ua. Retrieved from: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=671%2F2004>. [in Ukrainian].
17. Dodatky do Zakonu Ukrayiny "Pro derzhavnyy byudzhets Ukrayiny" na 2009 r., 2010 r., 2011 r., 2012 r., 2013 r., 2014r., 2015 r. [Annexes to the Law of Ukraine "On the State Budget of Ukraine" for 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015]. (n.d.). [zakon.rada.gov.ua](http://zakon3.rada.gov.ua). Retrieved from: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/835-17-> [in Ukrainian].
18. Volkanov, V.D. (2006). Mekhanizm spravlyannya podatku na dodanu vartist' v Ukrayini [The mechanism for collecting value added tax in Ukraine]. Extended abstract of candidate's thesis [in Ukrainian].

Одержано 20.02.2018 р.